

Μάθημα / Τάξη

ΛΑΤΙΝΙΚΑ Β΄Λ

Ημερομηνία
25/02/2024Επιμέλεια Διαγωνίσματος
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

I. KEIMENA

A. Ubi in Italia fuit, apud Ticinum, Trebiam, Trasumenum et Cannas copias Romanorum profligavit et delevit. Populus Romanus cladem Cannensem pavidus audivit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedivit. Postquam XIV annos in Italia complevit, Carthaginenses eum in Africam revocaverunt. Ibi Hannibal bellum cum Romanis componere frustra cupivit. Denique cum P. Scipione apud Zamam dimicavit, sed Romani victoriam reportaverunt.

B. Sulpicius Gallus legatus Luci Aemili Pauli erat, qui bellum adversus Persen regem gerebat. Serena nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratione et de stellarum lunaeque statu ac motibus disputavit eoque modo exercitum alacrem in pugnam misit. Sic liberales artes Galli aditum ad illustrem illam Paulianam victoriam dederunt.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τη μετάφραση των παραπάνω αποσπασμάτων.

(Μονάδες 20)

A. Όταν βρέθηκε στην Ιταλία, κοντά στον Τίκινο ποταμό, στον (ποταμό) Τρεβία, στη (λίμνη) Τρασιμένη και στις Κάννες, τις στρατιωτικές δυνάμεις των Ρωμαίων κατατρόπωσε και εξολόθρευσε. Ο ρωμαϊκός λαός πληροφορήθηκε έντρομος την καταστροφή των Καννών. Ο Αννίβας στον Φαλερνό αγρό ξέφυγε από την ενέδρα του Φάβιου Μαξίμου. Αφού συμπλήρωσε δεκατέσσερα χρόνια στην Ιταλία, οι Καρχηδόνιοι ανακάλεσαν αυτόν στην Αφρική. Εκεί ο Αννίβας μάταια θέλησε να τελειώσει με συνθήκη τον πόλεμο εναντίον των Ρωμαίων. Τελικά έδωσε μάχη εναντίον του Π. Σκιπίωνα κοντά στη Ζάμα, αλλά οι Ρωμαίοι κέρδισαν τη νίκη.

B. Ο Σουλπίκιος Γάλλος ήταν ύπαρχος του Λεύκιου Αιμίλιου Παύλου, ο οποίος διεξήγαγε πόλεμο εναντίον του Περσέα του βασιλιά. Ξαφνικά μια ξάστερη νύχτα η σελήνη είχε χαθεί· εξαιτίας του ξαφνικού παράξενου και φοβερού θεάματος τρόμος είχε καταλάβει

τις ψυχές των στρατιωτών και ο στρατός είχε χάσει την αυτοπεποίθησή (του). Τότε ο Σουλπίκιος Γάλλος μίλησε για τη φύση του ουρανού και για τη στάση και τις κινήσεις των αστεριών και της σελήνης και με αυτό τον τρόπο έστειλε τον στρατό με αναπτωμένο το ηθικό στη μάχη. Έτσι οι ελευθέριες τέχνες του Γάλλου άνοιξαν τον δρόμο για τη λαμπρή εκείνη νίκη του Παύλου.

B. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

1. Με ποιο από τα παρακάτω λογοτεχνικά είδη δεν ασχολήθηκε ο Βεργίλιος;

- α. ηρωικό και διδακτικό έπος
- β. ιστοριογραφία**
- γ. ποιμενικό ειδύλιο

2. «Η συνωμοσία του Κατιλίνα» είναι έργο του:

- α. Οβίδιου
- β. Κορνήλιου Νέπωτα
- γ. Σαλλούστιου Κρίσπου**

3. Ποιος από τους παρακάτω συγγραφείς εγκαινίασε στη Ρώμη την ιστορική βιογραφία;

- α. ο Βιτρούβιος
- β. ο Κορνήλιος Νέπως**
- γ. ο Οράτιος

4. Ποιος από τους παρακάτω ποιητές δεν θεωρείται ελεγειακός;

- α. ο Βεργίλιος**
- γ. ο Προπέρτιος
- δ. ο Οβίδιος

5. Ποιος από τους παρακάτω λογοτέχνες έγραψε ποίηση της εξορίας;

- α. ο Λουκρήτιος
- β. ο Βάρρωνας
- γ. ο Οβίδιος**

6. Ποια διαίρεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας δε θεωρείται επιστημονική;

- α. η περιγραφική διαίρεση
- β. η «αριστοκρατική» αξιολόγηση**
- γ. η διάκριση με ιστορικά κριτήρια

7. Ποιος από τους παρακάτω λογοτέχνες δεν ανήκει στους πεζογράφους;

- α. ο Κικέρωνας
β. ο Τίβουλλος
γ. ο Ιούλιος Καίσαρας

8. Ποιος από τους παρακάτω συγγραφείς έχει χαρακτηριστεί από τον Κοϊντιλιανό ως ο «άριστος τολμητής των λέξεων»;

- α. Οράτιος
β. Προπέρτιος
γ. Τίτος Λίβιος

9. Ποιος από τους παρακάτω λογοτέχνες θεωρείται ο «ιδρυτής» της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;

- α. ο Τίτος Λίβιος
β. ο Κικέρωνας
γ. ο Λίβιος Ανδρόνικος

10. Το συμβατικό πέρας της κλασικής εποχής τοποθετείται:

- α. στα μέσα του 3^{ου} αι. μ.Χ.
β. στο 40 π.Χ.
γ. στο 14 μ.Χ.

(Μονάδες 10)

1-β, 2-γ, 3-β, 4-α, 5-γ, 6-β, 7-β, 8-α, 9-γ, 10-γ.

Γ. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς λέξεις της Νέας Ελληνικής της Στήλης Β (δύο στοιχεία της Στήλης Β περισσεύουν).

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
1. agro	α. νυχτερίδα
2. expedit	β. πορτατίφ
3. complevit	γ. καταστηματαρχής
4. reportaverunt	δ. αντίρροπος
5. nocte	ε. αυτάρκεια
6. luna	στ. αγρότης

7. repentinum	ζ. δοσολογία
8. exercitus	η. πληρότητα
9. statu	θ. ντόπιος
10. dederunt	ι. πέδιλο
	ια. νοικοκύρης
	ιβ. λεύκανση

(Μονάδες 10)

1-στ, 2-ι, 3-η, 4-β, 5-α, 6-ιβ, 7-δ, 8-ε, 9-γ, 10-ζ.

Δ. Να χρησιμοποιήσετε τις παρακάτω στερεότυπες λατινικές φράσεις σε μία περίοδο λόγου (ξεχωριστή για την καθεμία λατινική φράση), ώστε να καταφαινεται η σημασία τους: **modus vivendi, persona non grata, casus belli, de facto, sui generis.**

(Μονάδες 10)

1. Ήταν ανάγκη να βρεθεί και για αυτούς ένας **modus vivendi** στην καινούρια τους πατρίδα.
2. Δεν τον κάλεσε στην εκδήλωση, γιατί τον θεωρούσε **persona non grata**.
3. Η παραβίαση των κυριαρχικών δικαιωμάτων μιας χώρας αποτελεί **casus belli**.
4. Η χώρα ανεξαρτητοποιήθηκε **de facto**, αλλά μέχρι να αναγνωριστεί από μερικές ακόμη χώρες με νομικές επικυρώσεις, δεν θα μπορεί να εισαχθεί στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.
5. Είναι άνθρωπος **sui generis** και δεν είναι εύκολη η συνεννόηση μαζί του.

Ε1.α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις / συνεκφορές:

cladem Cannensem: την αφαιρετική ενικού αριθμού: **clade Cannensi**

pavidus: τον ίδιο τύπο στο θηλυκό γένος: **pavida**

insidiis: την αιτιατική του ίδιου αριθμού: **insidias**

annos: τη δοτική πληθυντικού αριθμού: **annis**

legatus: τη γενική ενικού αριθμού: **legati**

exercitus: τη γενική ενικού αριθμού: **exercitus**

liberales artes: τη γενική πληθυντικού αριθμού: **liberalium artium**

(Μονάδες 9)

E1.β «Serena nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat.»: στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τα τριτόκλιτα ουσιαστικά και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

(Μονάδες 3)

nocte: noctibus

terror: terrores

militum: militis

E1.γ. «In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedit // Sulpicius Gallus legatus Luci Aemili Pauli erat, qui bellum adversus Persen regem gerebat // Sic liberales artes Galli aditum ad illustrem illam Paulianam victoriam dederunt»: στα παραπάνω αποσπάσματα να εντοπίσετε τις αντωνυμίες και να γράψετε τη γενική πληθυντικού αριθμού στο ίδιο γένος ή πρόσωπο.

(Μονάδες 3)

se: sui

qui: quorum

illam: illarum

E2. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους (στην ενεργητική φωνή):

fuit: το α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα: **sumus**

profligavit: τον ίδιο τύπο στον υπερσυντέλικο: **profligaverat**

delevit: το β' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού: **delebas**

audivit: το β' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα: **audietis**

revocaverunt: το α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα: **revoco**

componere: το α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου: **composuimus**

cupivit: το γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα: **cupiunt**

dimicavit: το απαρέμφατο ενεστώτα: **dimicare**

reportaverunt: τον ίδιο τύπο στο συντελεσμένο μέλλοντα: **reportaverint**

gerebat: το γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα: **gerunt**

invaserat: τον ίδιο τύπο στον ενεστώτα: **invadit**

amiserat: το β' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα και το α' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού: **amittitis, amittebam**

disputavit: τον ίδιο τύπο στον μέλλοντα: **disputabit**

dederunt: τον ίδιο τύπο στο β' ενικό πρόσωπο: **dedisti**

(Μονάδες 15)

ΣΤ1.α. «**Ibi Hannibal bellum cum Romanis componere frustra cupivit.**»: να βρείτε το υποκείμενο του απαρεμφάτου *componere* (μονάδες 2) και να δικαιολογήσετε την πτώση του (μονάδες 2).

(Μονάδες 4)

Η ονομαστική **Hannibal** είναι υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου **componere**. Βρίσκεται σε πτώση ονομαστική, γιατί έχουμε ταυτοπροσωπία (υποκείμενο του ρήματος **cupivit** και του απαρεμφάτου **componere** είναι το **Hannibal**).

ΣΤ1.β. «**In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedit.**»: να δηλωθεί ο συντακτικός ρόλος της αντωνυμίας **se** στην πρόταση (μονάδες 2), να προσδιοριστεί το συντακτικό φαινόμενο που εκφράζεται με τη χρήση της (μονάδες 2) και να αιτιολογηθεί (μονάδες 2).

(Μονάδες 6)

se: είναι αντικείμενο στο *expedit*.

Έχουμε άμεση ή ευθεία αυτοπάθεια, επειδή η αντωνυμία *se* αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος εξάρτησής της (**Hannibal**: υποκείμενο στο ρήμα *expedit*).

ΣΤ2.α. «**Ubi in Italia fuit**»: να αναγνωρίσετε το είδος (μονάδα 1) και τη συντακτική λειτουργία της παραπάνω δευτερεύουσας πρότασης (μονάδα 1) και να αναφέρετε τον σύνδεσμο εισαγωγής της (μονάδα 1) και τη χρονική βαθμίδα που δηλώνει ο σύνδεσμος (μονάδα 1), τον χρόνο και την έγκλιση του ρηματικού τύπου εκφοράς της (μονάδα 1), προσδιορίζοντας και τη χρονική σχέση που εκφράζει (μονάδα 1).

(Μονάδες: 6)

«**Ubi in Italia fuit**»: είναι δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση.

Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στα ρήματα εξάρτησης *profligavit* και *delevit*.

Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο *ubi*, γιατί εκφράζει το προτερόχρονο.

Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου (*fuit*), γιατί εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

ΣΤ2.β. ob repentinum monstrum: να αντικαταστήσετε την πρόθεση **ob** με την πρόθεση **ex** και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές.

(Μονάδες: 4)

ex repentino (μονάδες 2) **monstro** (μονάδες 2)

